

Overzicht van bijstellingen op de ramingen van de economische groei in 2009

Actualisering van de uitkomsten van eerder gepubliceerde kwartaalramingen is noodzakelijk, omdat na verloop van tijd de kwaliteit van de broninformatie verbetert, onder meer door een toename van de respons van de berichtgevers en het beschikbaar komen van nieuw bronmateriaal.

Economische groei eerste kwartaal 2009

Eerste raming, 15-5-2009: -4,5 procent

Tweede raming, 25-6-2009: -4,5 procent

Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het eerste kwartaal van 2009 kwam uit op -4,5 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 12-2-2010: -4,5 procent

Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het eerste kwartaal van 2009 kwam uit op -4,5 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de derde raming ongewijzigd gebleven.

Vierde raming, 24-6-2010: -4,5 procent

Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De vierde raming van de economische groei in het eerste kwartaal van 2009 kwam uit op -4,5 procent. Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming ongewijzigd gebleven.

Vijfde raming, 23-6-2011: -4,1 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,4 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 0,4 procentpunt opwaarts bijgesteld naar -4,1 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Zesde raming, 26-6-2012: -4,0 procent

Bijstelling bbp-raming: +0,1 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,1 procentpunt opwaarts bijgesteld naar -4,0 procent. Deze

bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Economische groei tweede kwartaal 2009

Eerste raming, 13-8-2009: -5,1 procent

Tweede raming, 24-9-2009: -5,4 procent

Bijstelling bbp-raming: - 0,3 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2009 kwam uit op -5,4 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming met 0,3 procentpunt neerwaarts bijgesteld. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Inzet van broninformatie die bij de eerste raming niet beschikbaar was, heeft geleid tot een grotere krimp van de productie van de uitzendbureaus en de overige zakelijke dienstverlening. Deze bijstelling beslaat het leeuwendeel van de neerwaartse bijstelling op de totale toegevoegde waarde.
- Verwerking van nieuwe prijsinformatie heeft geleid tot een grotere krimp van de bouwproductie.
- Bij de berekening van de productie van de banken zijn onder meer gegevens over de rentemarge meegenomen die bij de eerdere raming nog niet beschikbaar waren, wat heeft geleid tot een opwaartse aanpassing van de productie.
- Inzet van nieuwe broninformatie heeft geleid tot een iets grotere krimp van de consumptieve bestedingen door huishoudens.
- Inzet van broninformatie over de uitgaven van Rijk en Gemeenten die bij de eerste raming niet beschikbaar was, heeft geleid tot een opwaartse bijstelling van de groei van de overheidsconsumptie.
- De investeringen zijn vrijwel over de hele linie neerwaarts bijgesteld, doordat de bouwproductie en de invoer lager uitvallen dan eerder geraamd.
- Door een bijgewerkte versie van de basisgegevens van de buitenlandse handel is zowel de invoer als de uitvoer van goederen neerwaarts aangepast. Hierdoor valt het handelssaldo goederen hoger uit. Een substantieel deel van deze aanpassing heeft betrekking op een verbeterde registratie van één (grote) bedrijfseenheid in de chemische industrie.
- Inzet van broninformatie die bij de eerste raming niet beschikbaar was, heeft geleid tot een grotere krimp van de uitvoer van diensten en een kleinere krimp van de invoer van diensten. Hierdoor valt het handelssaldo diensten lager uit.

Derde raming, 12-2-2010: -5,5 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2009 kwam uit op -5,5 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de derde raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Inzet van actuelere broninformatie heeft geleid tot een hogere toegevoegde waarde van de bouwnijverheid en een lagere toegevoegde waarde van de aardgaswinning, onderwijs en zorg, wat per saldo heeft geresulteerd in een iets grotere krimp van het bbp.
- De consumptieve bestedingen van gezinnen zijn neerwaarts aangepast door de inzet van actuele cijfers over het reisverkeer. Vergelijkbare aanpassingen zijn ook doorgevoerd in het eerste kwartaal (opwaarts) en derde kwartaal (neerwaarts) van 2009, maar hebben in genoemde kwartalen per saldo geen effect op de bbp groei.

Vierde raming, 24-6-2010: -5,3 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,2 procentpunt

Toelichting: De vierde raming van de economische groei in het tweede kwartaal van 2009 kwam uit op -5,3 procent. Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,2 procentpunt opwaarts bijgesteld. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Vijfde raming, 23-6-2011: -4,8 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,5 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 0,5 procentpunt opwaarts bijgesteld naar -4,8 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Zesde raming, 26-6-2012: -5,0 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,2 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar -5,0 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Economische groei derde kwartaal 2009

Eerste raming, 13-11-2009: -3,7 procent
Tweede raming, 23-12-2009: -3,7 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2009 kwam uit op -3,7 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 12-2-2010: -3,7 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2009 kwam uit op -3,7 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de derde raming ongewijzigd gebleven.

Vierde raming, 24-6-2010: -3,7 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De vierde raming van de economische groei in het derde kwartaal van 2009 kwam uit op -3,7 procent. Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming ongewijzigd gebleven.

Vijfde raming, 23-6-2011: -3,3 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,4 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 0,4 procentpunt opwaarts bijgesteld naar -3,3 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Zesde raming, 26-6-2012: -3,5 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vijfde raming is de bbp-groei bij de zesde raming met 0,2 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar -3,5 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Economische groei vierde kwartaal 2009

Eerste raming, 12-2-2010: -2,2 procent
Tweede raming, 25-3-2010: -2,2 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De tweede raming van de economische groei in het vierde kwartaal van 2009 kwam uit op -2,2 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 24-6-2010: -2,2 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: De derde raming van de economische groei in het vierde kwartaal van 2009 kwam uit op -2,2 procent. Ten opzichte van de tweede raming is de bbp-groei bij de vierde raming ongewijzigd gebleven.

Vierde raming, 23-6-2011: -2,0 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,2 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de derde raming is de bbp-groei bij de vierde raming met 0,2 procentpunt opwaarts bijgesteld naar -2,0 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Vijfde raming, 26-6-2012: -2,1 procent
Bijstelling bbp-raming: -0,1 procentpunt

Toelichting: Ten opzichte van de vierde raming is de bbp-groei bij de vijfde raming met 0,1 procentpunt neerwaarts bijgesteld naar -2,1 procent. Deze bijstelling is het gevolg van de jaarlijkse ijking van de kwartaalgegevens aan de jaarcijfers van de nationale rekeningen.

Economische groei 2009

Eerste raming, 12-02-2010: -4,0 procent
Tweede raming, 25-3-2010: - 4,0 procent
Bijstelling bbp-raming: 0,0 procentpunt

Toelichting: bij de publicatie van de tweede raming van het vierde kwartaal wordt de tweede jaarraming gemaakt op basis van de kwartaalramingen. Deze tweede raming van de economische groei voor 2009 komt uit op -4,0 procent. Ten opzichte van de eerste raming is de bbp-groei bij de tweede raming ongewijzigd gebleven.

Derde raming, 24-6-2010: -3,9 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,1 procentpunt

Toelichting: op basis van additionele (jaar)gegevens komt de economische groei volgens de *voorlopige jaarraming* van de nationale rekeningen 0,1 procentpunt hoger uit dan de vorige raming over 2009, die nog was gebaseerd op de kwartaalramingen. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Verwerking van nieuwe broninformatie uit de zorgrekeningen heeft geleid tot een hogere (volumegroei van de) productie van de gezondheids- en welzijnszorg.
- Verwerking van nieuwe loongegevens en een hoger uitgevallen raming van de afschrijvingen hebben geleid tot een opwaartse aanpassing bij de overheid.

- De gezinsconsumptie is (per saldo) hoger dan eerder geraamd. De belangrijkste (volume)bijstellingen betreffen een hogere consumptie van bankdiensten en medische en maatschappelijke diensten als gevolg van het verwerken van nieuwe broninformatie.
- De overheidsconsumptie is (per saldo) hoger dan eerder geraamd. De grootste opwaartse (volume)bijstellingen betreffen het onderdeel openbaar bestuur, defensie en sociale verzekeringen door de inzet van nieuwe loongegevens en een hogere raming voor de afschrijvingen en het onderdeel medische en maatschappelijke diensten door de inzet van nieuwe gegevens uit de zorgrekeningen.
- De inzet van nieuwe informatie geeft over het geheel genomen iets betere uitkomsten voor de investeringen. De belangrijkste positieve bijstelling betreft het volume van de niet-aftrekbare BTW op basis van de meest recente gegevens van de investeringen door de overheid en de financiële instellingen.
- Het handelssaldo goederen is opwaarts bijgesteld als resultaat van diverse aanpassingen op de onderliggende goederen. De grootste opwaartse (volume)aanpassingen zijn doorgevoerd voor aardolie, aardgas, aardolieproducten en auto's.
- Het handelssaldo diensten is kleiner dan eerder geraamd. De grootste neerwaartse (volume)aanpassing is doorgevoerd voor bankdiensten.

Vierde raming, 23-6-2011: -3,5 procent
Bijstelling bbp-raming: +0,4 procentpunt

Toelichting: op basis van additionele (jaar)gegevens komt de economische groei volgens de *nader voorlopige jaarraming* van de nationale rekeningen 0,4 procentpunt hoger uit dan de vorige raming over 2009. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- Verwerking van nieuwe broninformatie, waaronder investeringsgegevens en overheidsgegevens, heeft geleid tot een opwaartse bijstelling van de productie van de bedrijfstakken industrie, bouw, handel, overheid en zorg.
- Herziene volumeberekeningen voor zorgdiensten en medicijnen en hoger geraamde volumes voor lonen, sociale premies en afschrijvingen hebben geleid tot een opwaartse bijstelling van de overheidsconsumptie.
- Inzet van broninformatie die bij vorige ramingen nog niet beschikbaar was (investeringsenquête) heeft geleid tot een aanzienlijk kleinere krimp van de investeringen en daarmee ook een kleinere krimp voor bijvoorbeeld de machine-industrie en de bouwnijverheid.

- De negatieve bijstelling van de voorraadmutatie in 2008 (*definitieve raming*) in combinatie met een veel minder aangepaste voorraadmutatie voor 2009, heeft geleid tot een positief BBP-effect in 2009.
- De hogere investeringen en voorraadvorming vinden in belangrijke mate hun weerslag in een hogere invoer met als resultaat een fors lager handelssaldo goederen dan eerder geraamd. De grootste neerwaartse bijstelling heeft betrekking op aardolie en aardgas.
- Het handelssaldo diensten is kleiner dan eerder geraamd onder meer als gevolg van een herberekening van FISIM.

Vijfde raming, 26-6-2012: -3,7 procent

Bijstelling bbp-raming: -0,2 procentpunt

Toelichting: op basis van additionele (jaar)gegevens komt de economische groei volgens de *definitieve jaarraming* van de nationale rekeningen 0,2 procentpunt lager uit dan de vorige raming over 2009. Een overzicht van de belangrijkste bijstellingen:

- De hernieuwde berekening van het intermediair verbruik op basis van informatie die bij eerdere ramingen niet beschikbaar was, heeft geleid tot een opwaartse bijstelling van het intermediair verbruik. Hierdoor is het volume van de toegevoegde waarde van een aantal bedrijfstakken lager, met name bij de industrie en de groothandel.
- De lagere toegevoegde waarde van de bouwnijverheid is het gevolg van een neerwaartse bijstelling van de investeringen in de bouw.
- De inzet van nieuwe brongegevens over speur- en ontwikkelingswerk (onderdeel van de overige zakelijke dienstverlening) heeft geleid tot een aanzienlijk lager volume van de toegevoegde waarde van deze branche.
- Nieuwe gegevens over de Nederlandse aardgasproductie hebben geleid tot een positieve bijstelling van de toegevoegde waarde van de delfstoffenwinning.
- De toegevoegde waarde van het onderwijs en de zorginstellingen is positief bijgesteld door enerzijds een opwaartse bijstelling van de productie en anderzijds een lager intermediair verbruik. Deze bijstellingen komen voort uit de inzet van geactualiseerde broninformatie en aanpassingen die voortvloeien uit de confrontatie tussen vraag en aanbod.
- Het volume van de BTW valt hoger uit dan eerder geraamd, vooral door de hogere consumptie van huishoudens en hogere investeringen door vrijgestelde branches. De positieve bijstelling bij de overige productgebonden belastingen wordt veroor-

zaakt door een hogere accijns op brandstoffen en een hoger geraamd volume van de overdrachtsbelasting.

- De gezinsconsumptie is over de hele linie hoger dan eerder geraamd, vooral door inzet van broninformatie die bij eerdere ramingen niet beschikbaar was.
- Inzet van gegevens uit de investeringsenquête geven over het geheel lagere uitkomsten voor de investeringen dan eerder geraamd. De grootste neerwaartse correctie heeft betrekking op de investeringen in de bouw.
- Het handelssaldo goederen is neerwaarts bijgesteld als resultaat van diverse aanpassingen op de onderliggende goederen. De grootste neerwaartse (volume)aanpassing is doorgevoerd op aardolieproducten.
- Verwerking van nieuwe broninformatie heeft ten opzichte van de vorige raming geleid tot een voorraadonttrekking die een stuk lager is dan eerder geraamd.